

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1°
Ενότητα 1^η: Η εποχή του Διαφωτισμού
Καθηγήτρια: Ιορδανάκη Μαρία

1. Για ποιους λόγους αυξήθηκε ο πληθυσμός τον 17°-18° αιώνα;

- Βελτίωση σοδειών, περιορισμός επιδημιών και πολέμων.

2. Ποιες μεταβολές (αλλαγές) παρατηρούμε στην αγροτική οικονομία και πώς ονομάστηκε το φαινόμενο;

Δημιουργία μεγάλων αγροκτημάτων, νέες μέθοδοι καλλιέργειας, χρήση μηχανημάτων). *Αγροτική επανάσταση.*

3. Τι είναι το τριγωνικό εμπόριο;

Εμπόριο Ευρώπης-Αφρικής-Αμερικής, με αποτέλεσμα τη συσσώρευση κεφαλαίου στους ευρωπαίους επιχειρηματίες

4. Ποιοι παράγοντες οδήγησαν στην Βιομηχανική επανάσταση ;

α) Αύξηση ζήτησης προϊόντων **β)** ύπαρξη επιχειρηματιών με κεφάλαιο **γ)** ανεργία αγροτών εξαιτίας της αγροτικής επανάστασης, οι οποίοι καταφεύγουν για δουλειά στις πόλεις **δ)** εισαγωγή νέων μηχανών (τυποποίηση) με την ανάπτυξη των επιστημών, **ε)** δημιουργία πρώτων εργοστασίων.

5. Ποιες κοινωνικές μεταβολές συντελέστηκαν (αλλαγή στις κοινωνικές τάξεις);

Έχουμε τη δημιουργία μιας νέας κοινωνικής τάξης, της αστικής (μεγαλέμποροι, βιομήχανοι, τραπεζίτες) ανάμεσα στα κατώτερα στρώματα και την αριστοκρατία. Στην κορυφή της πυραμίδας παραμένει ο βασιλιάς.

6) Ποιο πολίτευμα επικρατεί στην Ευρώπη και ποιοι διατηρούν προνόμια;

Σχεδόν σε όλη την Ευρώπη επικρατεί η απόλυτη μοναρχία (βασιλιάς) και τα προνόμια διατηρούν μόνο οι αριστοκράτες με εξαίρεση την Αγγλία, όπου οι οικονομικά ισχυροί αστοί κερδίζουν κάποια προνόμια.

7) Πώς βοήθησε η επιστήμη στην απελευθέρωση από τις προκαταλήψεις του Μεσαίωνα; Να αναφέρετε μερικούς επιστήμονες-διανοούμενους και τα έργα τους;

- Πρόοδος φυσικών επιστημών από το 17° αι. Κίνημα Διαφωτισμού: απελευθέρωση από προκαταλήψεις του Μεσαίωνα. Λογική εξήγηση του κόσμου.

- Φράνσις Μπέικον (Βάκων): αξία πειράματος
- Ρενέ Ντεκάρτ (Καρτέσιος): συστηματική αμφιβολία οδηγεί στη γνώση.
- Τζον Λοκ: οι άνθρωποι έχουν φυσικά δικαιώματα (ζωή, ελευθερία, περιουσία)
- Ισαάκ Νιούτον (Νεύτων): θεωρία παγκόσμιας έλξης, φυσικοί νόμοι στο σύμπαν.

8. Τι ονομάζουμε με τον όρο Διαφωτισμό και ποιες είναι οι βασικές θέσεις των εκπροσώπων τους; Να αναφέρετε μερικούς από αυτούς.

Με τον όρο ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ εννοούμε το κίνημα (πνευματικό-πολιτικό-κοινωνικό) Ευρωπαίων διανοούμενων (αστών), που πρωτοεμφανίστηκε στην Αγγλία στα τέλη του 17^{ου} αι., κορυφώθηκε στη Γαλλία τον 18αι. και εξαπλώθηκε σε όλη την Ευρώπη και έξω απ' αυτήν. Βασικές θέσεις των διαφωτιστών ήταν:

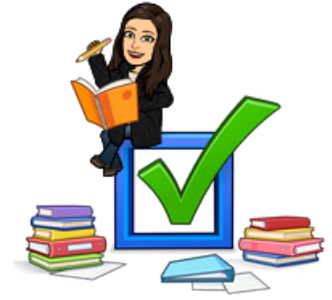
- Κριτική κάθε υφιστάμενης (υπάρχουσας, από το παρελθόν) γνώσης
- Απόρριψη αυθεντίας (βασιλιάς, Πάπας). και απαλλαγή από προκαταλήψεις

- Χρήση του ορθού λόγου (λογικής) για την ερμηνεία του κόσμου.
- Πίστη στην συνεχή πρόοδο του ανθρώπου. Τελικός στόχος ήταν η αληθινή γνώση, η ελευθερία και η ευτυχία.

ΚΥΡΙΟΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ: Τζον Λοκ, Ζαν Ζακ Ρουσό, Βολτέρος, Μοντεσκιέ, Ντιντερό και Ντ' Αλαμπέρ

9. Ποια κοινωνική τάξη εξυπηρετεί ο Διαφωτισμός και γιατί;

Την αστική τάξη διότι έχουν πλούτο αλλά όχι πολιτικά δικαιώματα.

10. Ποια δικαιώματα πρέπει να έχουν οι άνθρωποι, σύμφωνα με τους διαφωτιστές;

Φυσικά δικαιώματα (ζωής, ιδιοκτησίας, ισονομίας, ελευθερίας, περιουσίας)

11. Να διατυπώσετε τη θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου, σύμφωνα με τον Τζον Λοκ και τον Ρουσό.

Τα άτομα δέχτηκαν να παραχωρήσουν ορισμένες από τις ελευθερίες τους, προκειμένου να συμβιώσουν, και το κράτος εγγυήθηκε αυτή τη συμφωνία, το κοινωνικό συμβόλαιο. Αν το κράτος παραβεί τους όρους αυτού του κοινωνικού συμβολαίου και γίνει τυραννικό, τότε οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα της αντίστασης.

Ρουσό: η πολιτική εξουσία πρέπει να βρίσκεται στα χέρια του λαού κι όχι κάποιου ηγεμόνα. Συμμετοχή του λαού στη λήψη των αποφάσεων (**γενική βούληση**)

12. Ποια πολιτική λύση προτείνει ο Μοντεσκιέ και γιατί;

Διάκριση εξουσιών (δικαστική, εκτελεστική, νομοθετική) για αποφυγή αυθαιρεσίας και υπερεξουσίας.

13. Τι ονομάζουμε πεφωτισμένη δεσποτεία;

Παραλλαγή απόλυτης μοναρχίας: Κάποιοι μονάρχες εφάρμοσαν μερικές αρχές του Διαφωτισμού (περιορισμός προνομίων αριστοκρατίας, ενίσχυση Γραμμάτων, μέτρα κοινωνικής πρόνοιας).

14. Ποια ήταν η σχέση των Διαφωτιστών με τη Θρησκεία;

- Ντεϊστές (ο Θεός μας έπλασε αλλά δεν παρεμβαίνει) και κάποιοι άθεοι
- Αυστηρή κριτική κατά του φανατισμού της καθολικής εκκλησίας.
- Ανεξιθρησκία

15. Ποια η σημασία της εκπαίδευσης για τους διαφωτιστές;

- Μέσο διασφάλισης συνεχούς προόδου.
- Ο δάσκαλος πρέπει να οδηγεί το μαθητή στις απαντήσεις ("Αιμίλιος"-**Ρουσό**)

16. Τι ήταν η Εγκυκλοπαίδεια; Ποιοι οι πρωτεργάτες;

Ένα συλλογικό έργο 33 τόμων. Σε αυτό οι διαφωτιστές παρουσίασαν όλες τις νέες γνώσεις, καθώς και τις νέες ιδέες και αντιλήψεις για διάφορα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και άλλα θέματα. Πρωτεργάτες της Εγκυκλοπαίδειας ήταν οι Γάλλοι διαφωτιστές Ντιντερό και Ντ' Αλαμπέρ.

17. Πώς διαδόθηκαν οι ιδέες του Διαφωτισμού;

Αρχικά οι διαφωτιστικές ιδέες διαδόθηκαν στα ανώτερα μορφωμένα στρώματα αλλά με την εκλαΐκευση (απλούστευση) βιβλίων και τα ευρύτερα τμήματα της κοινωνίας ήρθαν σε επαφή με τον επιστημονικό λόγο (Ευρώπη και έξω απ' αυτήν).